

Araştırma Makalesi / (Research Paper)

GÜVENLİK KELİMESİNİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALANINDAKİ FARKLI TERİM KULLANIMLARI

Esra Yalçın^{1,2}¹⁾ İstanbul Gelişim Üniversitesi, Gelişim Meslek Yüksekokulu, İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü, İstanbul²⁾ İstanbul Gelişim Üniversitesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi
Elmek: esyalcin@gelisim.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3436-1093

Özet

İş sağlığı ve güvenliği, çalışanların fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü korumayı, iş yerlerinde karşılaşılan riskleri azaltmayı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturmayı amaçlayan bir disiplindir. Teknolojik gelişmeler, değişen çalışma koşulları ve artan rekabet ortamı, iş sağlığı ve güvenliği kavramını giderek daha önemli hale getirmiştir. Bu kapsamda, güvenlik anlayışı yalnızca tehlike ve risklerin yönetilmesiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda iş yerindeki tüm süreçleri şekillendiren temel ilkeleri de kapsar. Bu çalışmanın amacı, iş sağlığı ve güvenliği alanında yaygın olarak kullanılan “güvenlik kültürü”, “güvenlik iklimi”, “güvenlik performansı” ve “güvenlik motivasyonu” terimlerini kökenleri ve tanımlarıyla incelemek, bu terimlerin iş yerlerindeki uygulamalara etkilerini ele almak ve kavramsal çerçevenin zenginliğini değerlendirerek sağladığı katkıları ortaya koymaktır. Tüm bu unsurların bir arada çalışması, iş sağlığı ve güvenliği kavramlarının bütünsel bir yaklaşım içinde ele alındığında, güvenli bir iş ortamı oluşturulmasındaki etkili rolünü vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Güvenlik, Güvenlik Kültürü, Güvenlik İklimi, Güvenlik Performansı, Güvenlik Motivasyonu.

DIFFERENT TERMS USING THE WORD SAFETY IN THE FIELD OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY

Abstract

Occupational health and safety is the discipline dedicated to protecting employees' physical and mental health, mitigating workplace risks, and ensuring a safe workplace. Occupational health and safety has become even more significant due to technological developments, changed working conditions, and increased competition. In this context, understanding safety includes more than managing risks and hazards; it also presents the essential principles that guide all workplace processes. This study aims to evaluate the richness of the conceptual framework to highlight the contributions of the terms "safety culture," "safety climate," "safety performance," and "safety motivation," as well as their definitions and origins in occupational health and safety, and their effects on workplace practices. The collaboration of all these elements highlights their efficient role in creating a safe work environment when occupational health and safety concepts are stressed holistically.

Keywords: Occupational Health and Safety, Safety, Safety Culture, Safety Climate, Safety Performance, Safety Motivation.

1. Giriş

Teknolojik gelişmelerin hızlanması ve üretim süreçlerindeki karmaşıklığın artması, çalışma ortamlarında çalışanların sağlık ve güvenliğine yönelik yeni risklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda, iş yerlerinde işin yürütümü sırasında meydana gelen olumsuz çalışma koşullarının önlenmesi ve iş süreçlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla iş sağlığı ve güvenliği (İSG), modern çalışma yaşamının temel bir bileşeni olarak önem kazanmıştır (Ceylan, 2011:18). İş sağlığı ve güvenliği, iş yerlerinde sağlık ve güvenlik standartlarını yükseltmeye yönelik, farklı disiplinlerin etkileşimiyle şekillenen bir bilim dalıdır. Temel amacı, proaktif bir yaklaşım benimseyerek çalışanları iş kazaları ve meslek hastalıklarından korumak, güvenli bir çalışma ortamı sağlamak ve üretimin hem kalitesini hem de verimliliğini artırmaktır (Soykan, 2023). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ile Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) İş Sağlığı ve Güvenliğini, "Tüm mesleklerde çalışanların bedensel, ruhsal ve sosyal iyilik hallerini en yüksek düzeye çıkarmak, bu seviyeyi korumak, çalışanların çalışma koşullarından kaynaklanan sağlık problemlerini önlemek, çalışanları sağlık açısından risk taşıyan tehlikelerden korumak, fizyolojik ve psikolojik durumlarına uygun çalışma ortamlarına yerleştirmek ve bu ortamları sürdürülebilir kılmak, kısacası işin insana ve insanın da işe uyumunu sağlamak" şeklinde tanımlamıştır (Özkılıç, 2005:5).

Güvenlik, uygun teknolojiler kullanılarak tehlikelerin tanımlanması ve bu tehlikelerin, insanlara, mülke veya çevreye istenmeyen zararlar vermeden önce ortadan kaldırılması yoluyla kazaların önlenmesidir (Yalçın, 2021:32). Güvenliğin etkin bir şekilde sağlanabilmesi için, kapsamlı bir müdahale çerçevesinin nasıl oluşturulacağı üzerinde durulması gerekmektedir. Güvenlik yönetiminde, iş yeri tehlikelerinin kontrol altına alınmasına yönelik üç temel müdahale yaklaşımı bulunmaktadır: tehlikenin tamamen ortadan kaldırılması, tehlikeye erişimin engellenmesi için fiziksel düzenlemeler ve çalışanların tehlikelerden ve kazalardan korunmalarını sağlayacak şekilde güvenli davranış alışkanlıkları kazanmalarının desteklenmesi. Bu doğrultuda, örgütler, güvenli davranışların teşvik edilmesini sağlayan bir ortam oluşturarak güvenlik performansını artırabilir. Ancak, örgütsel ortamın güvenli davranışları destekleyici bir yapıya sahip olmadığı durumlarda, bireylerin sahip olduğu bilgi ve beceriler, güvenli bir performans sergilemek için yeterli olmayabilir. Güvenlikle ilgili davranışların sergilenmesi, yalnızca bireylerin bu davranışları öğrenmiş ve uygulama yetkinliğine sahip olmasıyla değil, aynı zamanda bu davranışları gerçekleştirme konusunda motivasyonlarının

desteklenmesiyle mümkün hale gelir. Bu nedenle, güvenli davranışları sürdürülebilir kılmak için, örgütsel düzeyde motivasyonu artıran stratejilere öncelik verilmesi gerekmektedir (Ford ve Tetrick, 2008:1472). Harvey (2016:503), şirketler güvenlik kuralları ve yönetmelikleri geliştirmese, çalışanların güvenlik bilincinin zayıf olacağını ve bu durumun kazaların meydana gelme olasılığını artıracığını ifade etmektedir. Benzer biçimde, Haas ve Mattson (2016), güvenlik bilgisi ve becerisi eksikliklerinin kazalara yol açabileceğini belirtmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışma, iş sağlığı ve güvenliği alanında kullanılan güvenlik kelimesinden üretilen kavramların açıklamalarını ele almaktadır ve literatür araştırmasına dayanmaktadır. Tespit edilen kavramlar incelenirken hem yerli hem de yabancı literatür taranarak önce kavramlar tespit edilmiş ve açıklanmıştır. Literatür taramasında, kavramların tespit edilip sınıflandırılmasında "Web of Science", "Google Scholar", "TR Dizin", "YÖK Ulusal Tez Merkezi" veri tabanları kullanılmıştır. Çalışmada, iş sağlığı ve güvenliği alanında "güvenlik" kavramıyla ilişkili terimlerin kökenleri ve anlamları kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Bu terimler arasında "*güvenlik kültürü*", "*güvenlik iklimi*", "*güvenlik performansı*" ve "*güvenlik motivasyonu*" öne çıkmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, bu terimlerin etimolojik kökenlerinin ayrıntılı bir biçimde analiz edilmesi için Türkçe dil kaynakları olarak "*Etimoloji Türkçe*", "*Nişanyan Sözlük*", "*Türk Dil Kurumu*" ve "*Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü*" kullanılmış, ayrıca İngilizce kaynaklardan "*Online Etymology Dictionary*" incelenmiştir. Terimlerin İngilizce karşılıklarının daha derinlemesine değerlendirilmesi için ise "*Tureng Sözlük*" ve "*Safeopedia Dictionary*" gibi kaynaklara başvurulmuştur. Bu çok boyutlu kaynak kullanımı, terimlerin dilsel ve kültürel bağlamdaki anlamlarını daha doğru ve bütüncül bir şekilde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Literatür taraması yapılırken, kavramların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki anlamları ön planda tutulmuştur. Bu aşamada, önemli akademik çalışmalar ve kavramsal açıklamalar karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmış ve terimlerin farklı anlamları ve kullanımları üzerinde durulmuştur. Ayrıca, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatındaki tanımlar da araştırılmış, ilgili kanun ve yönetmeliklerde bu kavramların yer alıp almadığı incelenmiş ve mevzuatta bulunan tanımlar çalışmaya dahil edilmiştir. Böylece, bu çalışma yalnızca teorik literatürle sınırlı kalmayıp mevcut mevzuat çerçevesinde de güvenlik terimlerinin doğru bir şekilde anlaşılmasını sağlamayı hedeflemiştir.

3. Bulgular ve Tartışma

3. 1. Güvenlik Kültürü (Safety Culture)

Kültür kelimesi Fransızca "culture" kelimesi, Latince "cultura" sözcüğünden türetilmiştir ve bu kelime de "colere" (ekip biçmek, toprak işlemek) fiilinin geçmiş zaman halinin türetilmesi ve "-tura" ekinin birleşiminden oluşur. Fransızca kelime, hem "toprağı ekip biçme, tarım" hem de "terbiye, eğitim" anlamlarında kullanılmaktadır (Etimoloji Türkçe, 2025). Ayrıca bir toplumun (eğitim yoluyla elde edilen) töre ve simgeleri" sözcüğünden alıntıdır (Nişanyan Sözlük, 2025). Türk Dil Kurumu'na göre (2025) "tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü; hars ekin" olarak ifade edilmiştir. İngilizce dilinde kültür kelimesi "culture" olarak kullanılmaktadır ve "cultivate" kelimesinden gelmektedir. Cultivate kelimesinin Türkçe anlamı, ekmek (bir şeyi ekmek) ya da işlemektir (bir şeyi işlemek) (Tureng Sözlük, 2025). Kültür kelimesinin eş anlamlı kelimeleri arasında ekin ve ekinç kelimeleri yer almaktadır (Eş Anlamlı, 2025). Bu çerçevede, kültürün zamanla biçimlenen bir ürün olduğu düşüncesi, İngilizcede yer alan cultivate (ekmek, işlemek) fiiliyle doğrudan örtüşmektedir. "Eğitim yoluyla zihnin geliştirilmesi, sistematik iyileştirilmesi ve rafine edilmesi" anlamındaki figüratif kullanımı yaklaşık 1500 yılına dayanmaktadır. Century Dictionary, bu anlamın 19. yüzyıla kadar yaygın olmadığını, ancak Latince'de Cicero tarafından kullanıldığını belirtmektedir. "Öğrenme ve zevk, medeniyetin entelektüel yönü" anlamı ise 1805 yılına aittir ve "bir toplumun kolektif gelenekleri ve başarıları, belirli bir kolektif entelektüel gelişim biçimi" anlamı ise 1867'ye kadar kullanılmaya başlanmıştır (Online Etymology Dictionary, 2025).

Kültür, çok boyutlu bir kavram olarak farklı tanımlara sahiptir. Tarihsel süreçte, kültürün çeşitli yönleri birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde ele alınmış ve tanımlanmıştır. Kroeber ve Kluckhohn (1952), kültürle ilgili olarak çeşitli bilimsel ve popüler kaynaklardan elde ettikleri 164 farklı tanımları bir araya getirmiştir ve bunlar arasında en bilinen tanımları şu şekildedir: "Kültür, insan gruplarının özgün yapılarını ortaya koyan, yaratılan ve aktarılan sembollerle ifade edilen düşünce, duygu ve davranış biçimleridir." Tylor (1871), kültürün "insan zihninin ve toplumunun bütün olarak gelişen karmaşık bir bütünü" olduğunu öne sürmüştür. Tylor, Primitive Culture adlı eserinde, kültürü "bir toplumun bilgi, inançlar, sanat, ahlak, yasalar, gelenekler ve tüm diğer yetenek ve alışkanlıkların karmaşık bir bütünüdür" olarak tanımlamıştır. Türk düşünürü Ziya Gökalp, kültür kavramını ilk kez

sistematik bir şekilde ele alarak bu kavramı "hars" terimiyle ilişkilendirmiştir. Gökalp, kültürü bir ulusa özgü olan dil, din, edebiyat, güzel sanatlar, hukuk, ekonomi, gelenekler, görenekler ve töreler gibi çeşitli kurumların birleşimi olarak tanımlar. Bu kurumlar, toplumun kültürel yapısını oluştururken, halkın yaşam biçimiyle sıkı bir ilişki içindedir. Gökalp'e göre, bireyde akıl ne ise, toplumda uygarlık; bireyde karakter ne ise, toplumda kültür odur (Arslan, 2004:11-13).

Güvenlik kelimesi, Arapça "Amn" kökünden türetilmiş olup, bireylerin ve toplumların güvenliğini sağlamayı amaçlayan temel bir kavramdır (Etimoloji Türkçe, 2025). Türkiye Türkçesi güven- fiilinden türetilmiştir ve asayiş anlamına gelmektedir (Nişanyan Sözlük, 2025). Türk Dil Kurumu (TDK, 2025) güvenliği, toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan işlemesi ve bireylerin korkusuzca yaşamalarına olanak tanıyan bir durum olarak tanımlar. İngilizce "safety" kelimesi (Tureng Sözlük, 2025), 14. yüzyıla kadar uzanır ve eski Fransızca "sauvete" ya da "salvete" kelimelerinden türetilmiştir. Bu kelimeler, "zarardan korunma" veya "güvende olma" anlamına gelir ve Latince "salvus" (sağlam, güvenli) kelimesine dayanır. "Salvus" kelimesi, "tam, sağlam" anlamına gelen "sol-" köküyle bağlantılıdır. 14. yüzyıldan itibaren "safety" kelimesi, "güvende olma aracı" ya da "koruyucu" anlamında, 1881'de ise silahın tetik kilidi anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca, 1908'de Kuzey Amerika futbolunda "safety" terimi, bir savunma pozisyonunu ifade etmek için kullanılmıştır (Online Etymology Dictionary, 2025).

Emniyet ve güvenlik kavramları farklı anlamlara sahip olmasına karşın, bu terimlerin birçok kişi tarafından yanlış ya da birbirinin yerine kullanılması, kavramsal bir ayrım ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Türk Dil Kurumu (TDK), bu iki sözcüğü; Emniyet: Güvenlik şeklinde tanımlamıştır. Görüldüğü üzere, TDK tanımlarında her iki terim eş anlamlı olarak değerlendirilmekte, bu nedenle dilimizde emniyet ve güvenlik kavramları genellikle birbirinin yerine kullanılmaktadır. Birçok dilde benzer bir kavramsal örtüşme söz konusu olsa da, İngilizce terminolojide bu iki kavram arasında belirgin bir ayrım yapılmaktadır. İngilizce'de "safety" ve "security" kavramları birbirinden açık biçimde ayrılmakta olup, Oxford Sözlüğü bu terimleri şu şekilde tanımlamaktadır: Safety: Tehlike, risk veya yaralanmalardan korunma durumu ya da bu tür sonuçlara yol açma olasılığından uzak olma hali. Security: Tehlike ya da tehdidin bulunmadığı bir durumda olma hali (Üstündağ, 2016:27). TDK'da belirtildiği üzere "emniyet" olarak açıklanmış güvenlik, potansiyel bir tehdit karşısında var olan bir ihtiyaçtır (Karabulut ve Değer, 2015:71).

Güvenlik kavramı, genel olarak bireylerin kendilerini güvende hissettikleri bir durumu ifade etmektedir. Güvenlik; bir ortamda kabul edilebilir risk seviyesinin sağlanması ve bu seviyeyi sürdürmek amacıyla zamansız ölüm, yaralanma veya rahatsızlık verici koşulların meydana gelme olasılığının azaltılması olarak tanımlanabilir. Ayrıca, güvenlik, bireylerin veya sistemlerin kabul edilemez zarar risklerinden uzak olma durumu olarak da ele alınmaktadır (İşler, 2013). Bu çerçevede güvenlik, hem fiziksel hem de psikolojik bir koruma düzeyinin temini ile ilişkilidir. Maslow'un güvenlik ihtiyacını ele aldığı teorisinde, güvenlik ihtiyaçlarının fiziksel ve duygusal korunma gereksinimlerini içerdiği ifade edilmektedir. Teorinin en alt seviyesinde yer alan fizyolojik ihtiyaçlar nispeten karşılandığında, ikinci seviyedeki güvenlik ihtiyaçları devreye girer ve bu ihtiyaçlar, organizmanın davranışlarını organize etmek için güçlü bir etken oluşturur. İnsan, bu ihtiyaçları karşılamak için tüm kapasitesini kullanabilir. Güvenlik arayışı, organizmayı yönlendiren temel bir mekanizma olmaktadır (Maslow, 1943). Fiziksel güvenliğin yokluğunda (savaş, doğal afet, aile içi şiddet, çocukluk istismarı gibi durumlarla) insanlar, travma sonrası stres bozukluğu veya kuşaklar arası travma yaşayabilirler. Ekonomik güvenliğin yokluğunda – ekonomik kriz ve iş fırsatlarının eksikliği nedeniyle – bu güvenlik ihtiyaçları, iş güvencesi tercihi, tek taraflı otoriteden korunmak için şikâyet prosedürleri, tasarruf hesapları, sigorta poliçeleri, engellilik düzenlemeleri gibi biçimlerde kendini gösterir. Güvenlik ihtiyaçları şunları içerir: Kişisel güvenlik, finansal güvenlik, sağlık ve iyilik hali, kazalar/hastalıklar ve bunların olumsuz etkilerine karşı güvenlik ağı (Osemeke ve Adegbeyega, 2017).

Güvenlik Kültürü kavramı, bir iş yerinde güvenliğin nasıl yönetildiğini ifade eder. Çalışanların iş güvenliğine ve çalışma ortamının genel güvenliğine yönelik inançlarının, algılarının ve tutumlarının bir birleşimidir. Güvenlik kültürünün geliştirilmesi, iş yerinde güvenliğin sürdürülmesinde önemli bir unsurdur (Safeopedia, 2019). İlk kez, 1986 yılında Çernobil'de gerçekleşen nükleer santral kazası sonrasında Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) tarafından yayınlanan INSAG'ın Chernobyl Kazası Sonrası Değerlendirme Toplantısı'na ait Özet Raporu'nda kullanılmış ve 1988 yılında yayımlanan Nükleer Santraller İçin Temel Güvenlik İlkeleri, Safety Series No.75-INSAG-3'te daha da genişletilmiştir. Bu raporda, yaşanan felaketin en önemli nedeni olarak güvenlik kültürü eksikliği gösterilmiştir (IAEA, 1991). 1988 yılında Kuzey Deniz'i'ndeki Piper Alpha petrol platformunda meydana gelen patlama ve aynı yıl Clapham Junction demiryolu felaketinin ardından hazırlanan raporlarda, kazaların sebepleri arasında güvenlik kültürünün zayıf olmasının önemli bir etken

olduğu vurgulanmıştır. Çernobil kazası ve diğer büyük felaketlerde de, özellikle yüksek riskli durumlarda, güvenlik kültürü insan faktörünün güvenliği sağlama konusundaki kritik rolünü açıklayan temel bir kavram haline gelmiştir (Dursun, 2011:27). Bu dönemde, güvenlik kültürü konusundaki araştırmalara olan ilginin belirgin bir şekilde arttığı gözlemlenmiş olup, bu artış, güvenlik kültürünün iş kazalarını azaltmada etkin bir araç olarak çeşitli sektörlerde kabul görmesinden kaynaklanmaktadır (Fernández-Muñiz ve ark., 2007; Nunen ve ark., 2018). Güvenlik kültürü kavramına ilişkin farklı tanımlar mevcuttur. Kennedy ve Kirwan (1998: 251), güvenlik kültürünü; "Güvenlik kültürü, genel örgütsel kültürün bir alt unsurudur. Bireysel ve grup algılarının, düşünce süreçlerinin, duyguların ve davranışların birleşiminden beslenen soyut bir kavramdır ve bu birleşim, örgütteki iş yapma biçimini belirler" şeklinde ifade etmiştir. Reason (1998) göre, ideal bir güvenlik kültürü, liderliğin kişisel özelliklerinden veya mevcut ticari kaygılardan bağımsız olarak, sistemi operasyonel tehlikelere karşı maksimum direnci sürdürebilme hedefine yönlendiren 'motor' işlevi görür. Cooper (2000), güvenlik kültürünü, örgüt kültürünün önemli bir bileşeni olarak ele almış ve çalışanların sağlık ve güvenlik ile ilgili algı, tutum ve davranışlarının, örgütün sürdürülebilirlik performansı ile ilişkilendirilen bir organizasyon kültürünün alt boyutu olarak tanımlamıştır. Cox ve Cox (1991), güvenlik kültürünü, çalışanların güvenlikle ilgili paylaştığı tutumlar, inançlar, algılar ve değerler olarak tanımlamaktadır. Lee (1996) ise güvenlik kültürünü, bireysel ve grup değerleri, tutumları, algıları, yeterlilikleri ve davranış kalıplarının bir ürünü olarak tanımlamış ve bu unsurların, organizasyonun sağlık ve güvenlik yönetimine olan bağlılığını, tarzını ve yeterliliğini belirlediğini ifade etmiştir. Tüm bu tanımlardan da anlaşılabacağı üzere, güvenlik kültürü, çalışanların çalışma ortamının güvenliğiyle ilgili paylaştıkları ortak inanç, tutum, algı, değer ve davranış biçimlerinin bir toplamıdır ve bu konuda genel bir görüş birliği bulunmaktadır. Bu farklı tanımlar, Wiegmann ve ark., (2002) tarafından belirlenen ortak noktalarla özetlenebilir:

- "Güvenlik kültürü" terimi, bir grup ya da örgüt içindeki tüm bireyler tarafından benimsenen değerleri ifade eder.
- Yönetim ve denetim sistemleri, güvenlik kültürünün yalnızca bir yönünü oluşturmakla birlikte, örgütteki resmi güvenlik konularını da kapsar.
- Güvenlik kültürü, herkesin katkısının önemini vurgular.
- Bir örgütün güvenlik kültürü, çalışanlarının iş yerindeki davranışlarını etkiler.
- Güvenlik kültürü, güvenlik başarısı ile ödül sistemleri arasındaki ilişkiyi gösterir.

- Örgüt içindeki hatalardan, olaylardan veya kazalardan öğrenme isteğini ifade eder.
- Güvenlik kültürü, istikrarlı, uzun ömürlü ve değişime dirençli bir yapıya sahiptir.

Cigularov (2010), iyi bir güvenlik kültürünün çalışanların güvenlik bilincini ve güvenlik becerilerini artırabileceğini, bu sayede kaza oranlarını azaltabileceğini savunmaktadır. Xia ve ark., (2021) yaptıkları çalışmada kazaların temel nedenleri arasında yetersiz güvenlik kültürünün etkenlerden biri olduğu sonucuna varmışlardır.

3.2. Güvenlik İklimi (Safety Climate)

İklim kelimesi Arapça "Batlamyus'un coğrafyasında yeryüzünün bölündüğü yedi kuşaktan her biri, coğrafi bölge" anlamında kullanılmış bir sözcüktür. Bu sözcük, Eski Yunanca klíma (κλίμα) sözcüğünden alınmıştır ve "1. eğim, 2. güneş ışınlarının eğimi, iklim kuşağı" anlamlarını taşır. (klíma, MS 90-168 yılları arasında yaşamış Ptolemaios tarafından kullanılmıştır.) Yunanca klíma, Eski Yunanca klínō (κλίνω) fiilinden türetilmiştir ve "eğimli olmak, yatık olmak" anlamına gelir. Bu fiil, Hint-Avrupa Anadilinde yazılı örneği olmayan kli-n-yo- biçiminden türemiştir. Kli-n-yo-, aynı anlama gelen ve yine yazılı örneği bulunmayan Hint-Avrupa Anadilindeki klei- köküne dayanmaktadır (Etimoloji Türkçe, 2025; Nişanyan Sözlük, 2025). İklim, coğrafi bağlamda, yeryüzünün belirli bir bölgesinde meydana gelen hava olaylarının uzun yıllar boyunca oluşturduğu etkilerin ortalamasını ifade eder ve bu durum abuhava olarak da adlandırılır. Bunun yanı sıra, mecazi anlamda iklim, belirli bir olgunun ya da etkinin yoğun biçimde hissedildiği ve baskın bir şekilde hâkim olduğu ortamı tanımlamak için kullanılır (TDK, 2025). İngilizce dilinde iklim kelimesi "climate" olarak kullanılmaktadır (Tureng Sözlük, 2025). 14. yüzyılın sonlarına doğru iklim kelimesi, "dünyanın yüzeyinde hava durumu açısından değerlendirilen belirgin bir bölge" anlamında kullanılmaya başlandı. 1600'lere gelindiğinde, anlamı "bir bölgeyle ilişkilendirilen hava durumunun birleşik sonuçları, sıcaklık, soğukluk, yağış, rüzgâr gibi unsurların değişimine referansla bir ülke ya da bölgenin karakteristik durumu" şeklinde genişledi. 1660'lardan itibaren ise, bu kelime mecazi olarak zihinsel ya da ahlaki atmosferi ifade etmek için kullanılmaya başlandı (Online Etymology Dictionary, 2025).

Güvenlik İklimi kavramı Zohar (1980:96) tarafından ilk kez tanımlanan ve çalışanların iş yerindeki çalışma ortamına yönelik ortak algılarını açıklayan bir kavramdır (Neal ve ark., 2000). "Güvenlik iklimi" terimi, çalışanların risk ve güvenlik konusundaki algılarını, tutumlarını ve inançlarını en iyi şekilde

tanımlar; genellikle anketlerle ölçülür ve mevcut güvenlik durumunun bir "görüntüsünü" sunar (Mearns ve Flin, 1999). Griffin ve Curcuruto'ya (2016) göre, "Güvenlik iklimi, bireylerin iş yerinde güvenliğe değer verildiğine ilişkin ortak algılarından türetilen kolektif bir yapıdır". Genel anlamda güvenlik iklimi, çalışanların deneyimledikleri güvenlik koşulları, davranışları, prosedürleri, yönetim anlayışı ve liderliğe yönelik paylaşılan unsurlar arasındaki ilişkilerin doğasına veya göreceli önceliklerine atıfta bulunur. Bu nedenle güvenlik iklimi güvenliğe uygun ve geliştirici davranışların ne ölçüde desteklendiği ve ödüllendirildiği ile ilgili paylaşılan algılarla ilgilenmektedir. Güvenlik politikaları ne kadar tutarlı ve kapsamlı olursa ve üretim aşamasında ne kadar sıklıkla iletilir ve uygulanırsa, çalışanların korunmasına yönelik yönetimin taahhüdü o kadar fazla algılanır ve bu da güvenlik ikliminin temelini oluşturmaktadır (Zohar, 2014). Dedobbeleer ve Beland (1991:100), güvenlik ikliminin iki ana faktöre dayandığını belirtmiştir. İlk faktör, yöneticilerin güvenliğe yönelik bağlılıklarıdır; ikinci faktör ise çalışanların güvenlikle ilgili süreçlere ve uygulamalara aktif katılımıdır.

Güvenlik kültürü veya *güvenlik iklimini* ölçmeye yönelik literatür taraması yapıldığında, her iki terimin sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığı, ancak aslında birbirinden farklı ama ilişkili kavramlar olduğu ve bu nedenle ayrı ayrı ele alınması gerektiği savunulmaktadır (Mearns ve Flin, 1999). Güvenlik kültürü ve güvenlik iklimi, odaklandıkları unsurlar açısından farklılık gösteren kavramlardır. Güvenlik kültürü, bir organizasyonun bireyler ve gruplar tarafından benimsenen değerler bütününe temsil eder. Güvenlik iklimi ise bu değerlerin çevresel ve örgütsel faktörlerden nasıl etkilendiğini yansıtır. Daha derin ve kalıcı bir yapıya sahip olan güvenlik kültürü, organizasyondaki güvenlik anlayışının temelini oluştururken, güvenlik iklimi daha yüzeysel ve mevcut durumu betimleyen bir özelliكتedir (Arzahan ve ark., 2022:1). Güvenlik iklimi, güvenlik kültürüne göre daha yüzeysel ve geçici bir kavramdır. Organizasyonun mevcut güvenlik durumu hakkında anlık bir izlenim sunar ve genellikle belirli bir dönemdeki güvenlik algılarının bir yansıması olarak kabul edilir (Kaltah ve ark., 2021). Aynı zamanda psikolojik bir olgudur. Bu kavram, çevresel ve durumsal etmenler gibi soyut unsurlarla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, güvenlik iklimi zamanla değişebilen bir özellik gösterir ve istikrarsız yapısı dolayısıyla değişimlere daha yatkın bir olgudur (Wiegmann ve ark., 2004).

3.3. Güvenlik Performansı (Safety Performance)

Performans kelimesi, Fransızca ve İngilizce "performance" sözcüğünden türetilmiştir ve bu kelime, "icraat" anlamına gelir. Fransızca "performance"

sözcüğü, İngilizce "to perform" fiilinden türetilmiştir. "To perform" fiili, "icra etmek" veya "gereğini yerine getirmek" anlamına gelir. Bu fiil, Eski Fransızca "parformer" fiilinden alınmıştır; bu da "usulüne göre yapmak" veya "icra etmek" anlamına gelir. Eski Fransızca fiili ise Latince "forma" kelimesinden türetilmiş olup, "per" önekiyle birleşmiştir. Bu kelime zamanla, bir işin veya görevin yerine getirilmesiyle ilgili olarak "performans" anlamını kazanmıştır (Etimoloji Türkçe, 2025; Nişanyan Sözlük, 2025). Türk Dil Kurumu'na göre "performans" kelimesi, bir eserin, oyunun veya işin gerçekleştirilmesi, kişinin yapabileceği en iyi derece veya başarı ve bu süreçte gösterilen başarı anlamlarında kullanılır. Bu anlamda performans, bir işin yapılma şekli ve ortaya konan başarıyı ifade eder (TDK, 2025). Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü'ne göre performans teriminin Türkçe karşılığı başarı olarak belirtilmektedir. "Başarı" kelimesi iki şekilde tanımlanmıştır; 1. Bir sistemin çalışma biçimi ya da düzeyi. 2. Bir sistemin ya da sürecin, tanımlı maliyet, tamlik, hız, doğruluk gibi ölçütlere uyacak şekilde görevini yerine getirme derecesi (TÜBA, 2025). Etymology Online'a göre (2025), "performans" kelimesi, 15. yüzyılın sonlarına dayanan bir geçmişe sahiptir ve "bir şeyin tamamlanması, yerine getirilmesi" anlamında kullanılmıştır. "Perform" fiili ve "-ance" ekinin birleşiminden türetilmiştir. "Başarı, yerine getirilen şey" anlamı 1590'lara, "bir oyunun icrası" anlamı ise 1610'lara tarihlenmektedir. "Kamusal bir eğlence" anlamı ise 1709'da kullanılmaya başlanmıştır.

Güvenlik performansı kavramı, genel iş performansının bir alt kümesi olarak tanımlanabilir. İş performansı, iş yerindeki davranışların değerlendirilmesiyle ilgilidir. İş performansı, bir çalışanın bireysel ve organizasyonel hedeflere ne ölçüde katkı sağladığını belirler. Güvenlik performansı ise, bir bireyin hem kendi güvenliğini hem de organizasyonun güvenliğini artıran davranışları sergileme ve güvenliği tehlikeye atan davranışlardan kaçınma derecesi olarak ifade edilmektedir (Ford ve Tetrick, 2008). Başka bir deyişle, çalışanların, müşterilerin, toplumun ve çevrenin sağlık ve güvenliğini teşvik etmek amacıyla hemen hemen tüm işlerde sergiledikleri eylemler veya davranışlar olarak tanımlanır. Genel güvenlik performansının doğası ve ölçümüne ilişkin bazı temel varsayımlar yapılmaktadır. Birincisi, güvenlik performansı literatürüyle uyumlu olarak genel güvenlik davranışlarının, çalışanların bu davranışları gerçekleştirme sıklığına göre ölçeklendirilebileceği varsayılmaktadır. İkincisi, iş performansı literatürüne paralel olarak, güvenlik davranışlarının anlamlı şekillerde birbirleriyle ilişkili olduğu ve yorumlanabilir, çok boyutlu (korelasyonlu) bir faktör yapısı oluşturduğu varsayılmaktadır. Üçüncüsü, güvenlik performansı faktörlerinin belirleyicileri (ör. prosedürel bilgi ve beceri)

ve diğer değişkenlerle (ör. yaralanma, kazalar ve hastalıklar) olan ilişkileri bakımından ayırt edilebilir olduğu kabul edilmektedir (Burke ve ark., 2002:432). Griffin ve Neal (2000) ise güvenlik performansını iki ana kategoride ele almaktadır: birincisi, güvenli iş uygulamalarına doğrudan bağlı olan güvenlik uyumu, ikincisi ise organizasyonun genel güvenliğini destekleyen güvenlik katılımıdır. Güvenlik uyumu, işin gereklilikleri doğrultusunda gerçekleştirilen güvenlik davranışlarını ifade ederken, güvenlik katılımı, organizasyonel güvenliğin artırılmasına yönelik katkı sağlayan davranışları kapsamaktadır.

Güvenlik iklimi ve güvenlik performansı kavramları, genellikle organizasyonel iklimin ve organizasyonel performansın alt sistemleri olarak kabul edilir. Bu açıdan, güvenlik iklimi güvenlik performansını etkileyebilir. Birçok çalışma, güvenlik iklimi puanı arttıkça güvenlik performansının daha iyi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, güvenlik iklimi ile organizasyonlardaki güvenlik kayıtları arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Algılanan güvenlik ikliminin analizi, geliştirilmesi gereken alanları belirleyerek güvenlik önlemlerinin iyileştirilmesine olanak tanıyabilir (Wu ve ark., 2008). Glendon ve Litherland (2001), güvenlik iklimi faktörlerinin iş kazaları veya yaralanmalar gibi güvenlikle ilişkili sonuçların öngörülmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Benzer şekilde, Liu ve arkadaşları (2015), güvenlik ikliminin güvenlik davranışlarını tahmin edebildiğini ve güvenlik davranışlarının, güvenlik iklimi ile iş kazaları arasındaki ilişkiyi açıklayan aracı bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

3.4. Güvenlik Motivasyonu (Safety Motivation)

Motivasyon kelimesi, Fransızca motivation "güdüleme, harekete geçiren şey" sözcüğünden alıntıdır. Fransızca sözcük Fransızca motiver "harekete geçirmek" fiilinden +tion son ekiyle türetilmiştir. Bu sözcük Fransızca motif "itki" sözcüğünden türetilmiştir (Etimoloji Türkçe, 2025; Nişanyan Sözlük, 2025). İngilizcede yaygın kullanımı "motivation" olarak ifade edilmektedir (Tureng Sözlük, 2025). Türk Dil Kurumu'na göre "motivasyon" kelimesi, "isteklendirme" veya "güdüleme" anlamında kullanılmaktadır (TDK, 2025). Türkçe Bilim Terimleri sözlüğüne göre motivasyon, güdülenme anlamına gelmektedir ve "kişiyi belli bir nesneye ya da duruma ulaşma yönünde eyleme sürükleyen, ruhsal ya da fiziksel etkinliği başlatan, sürdüren ve yönlendiren süreç, güdülenme" şeklinde açıklanmaktadır (TÜBA, 2025). Motivasyon terimi, 1873 yılında "harekete geçirme veya eyleme yönlendirme" anlamında kullanılmaya başlanmış olup, bu anlam, "motive etme" ve "-ion" ekinin birleşiminden

türetilmiştir. Kelime, muhtemelen Almanca'dan alınmış olup, burada motivasyon 1854 yılında kaydedilmiştir. Psikolojik anlamda ise motivasyon, 1904 yılında, bir eylemi gerçekleştirmek için içsel veya sosyal bir uyarı olarak tanımlanmıştır (Online Etymology Dictionary, 2025).

Güvenlik motivasyonu teriminde; motivasyon kelimesi, bireylerin davranışlarını harekete geçiren ve yönlendiren zihinsel bir durum olarak tanımlanabilir ve "motive" kelimesinden türetilmiştir. Güdü, içsel bir dinamik olarak, bireyin düşünce ve duygularında şekillenip, davranışlar aracılığıyla dışa yansır. Motivasyon, kişinin amacına ulaşmak için çaba harcamaya istekli olmasıdır (Osemeke ve Adeboye, 2017). Bu bağlamda, motivasyon insan davranışlarının temelinde yatan psikolojik bir süreç olup, bireyin eylemlerine anlam ve yön kazandırır. Güvenlik motivasyonu, bir bireyin güvenlik faaliyetlerine katılma istekliliği ve güvenli çalışma uygulamalarına uyma isteğini ifade eder. Bu kavram, birçok endüstriyel ve organizasyonel kapsamda güvenlik uyumu ve güvenlik katılımının temel belirleyicisi olarak ele alınmıştır (Bunner ve ark., 2018:4). Güvenlik motivasyonu, bir bireyin güvenlikle ilgili davranışlara katılma eğilimi ve bu davranışlara verdiği önemi belirleyen kişisel dürtüler ve değerlerdir ve güvenlik uygulamalarına uyumu teşvik eder (Neal ve Griffin, 2006).

Güvenlik motivasyonu ile güvenlik performansı arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Organizasyonlar, güvenlikle ilgili davranışlara katılımı artıracak bir ortam yaratarak güvenliğini iyileştirebilir. Ancak, güvenlikle ilgili davranışları teşvik eden bir organizasyonel ortam olmadığında, bireyler sahip oldukları bilgi ve becerileri güvenli bir şekilde uygulayamayabilir. Bu durum, güvenlik performansının bilgi ve beceriyle birlikte çalışanların güvenlik davranışlarını sergilemeye yönelik motivasyonlarına da bağlı olduğunu gösterir. Güvenlik motivasyonu, çalışanların güvenli davranışları gerçekleştirmeye istekliliğini artırarak, organizasyonun genel güvenlik performansını etkiler (Ford ve Tetrick, 2008).

4. Sonuç

Güvenlik kültürü, güvenlik iklimi, güvenlik performansı ve güvenlik motivasyonu gibi kavramlar, İş Sağlığı ve Güvenliği uygulamalarının etkinliğini artıran temel unsurlar arasında yer almaktadır. Ancak bu kavramlar literatürde ve pratikte zaman zaman birbirine karıştırılmakta ve bazen birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu çalışmada, İş Sağlığı ve Güvenliği alanında güvenlik ile bağlantılı terimlerin karışıklığa yol açmaması amacıyla, her bir terimin anlamı ve kullanım bağlamı net bir şekilde açıklanmıştır. Çalışma, İSG

literatüründe yer alan bu terimlerin kökenleri ile sektördeki kullanım anlamlarının tutarlı bir şekilde birbirini tamamladığını ortaya koymaktadır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda doğrudan "güvenlik kültürü" ve "güvenlik iklimi" terimleri kullanılmamaktadır. Ancak, bu kavramlar iş sağlığı ve güvenliği literatüründe önemli bir yer tutmakta ve İSG uygulamalarının etkinliğini artırmak amacıyla sıkça tartışılmaktadır. Güvenlik kültürü, bir organizasyonda güvenliğin bir yaşam biçimi haline gelmesini sağlayan temel bir anlayışı ifade etmektedir. Bu anlayış, organizasyon içinde paylaşılan değerler, normlar ve davranış kalıpları aracılığıyla şekillenir ve bireylerin güvenliğe ilişkin farkındalığını artırır. Güvenlik iklimi ise, bir organizasyondaki mevcut güvenlik uygulamalarının ve algılarının anlık bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir. Güvenlik motivasyonu, çalışanların güvenlik kurallarına uymaya yönelik içsel ve dışsal güdülerini ifade ederken, güvenlik performansı bu motivasyonun somut çıktılarla ölçüldüğü bir süreç olarak karşımıza çıkar.

İş yerlerinde etkin bir İSG yönetimi için bu kavramların birbirini tamamlayıcı nitelikte ele alınması büyük önem taşımaktadır. Güvenlik kültürünün sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi, güvenlik ikliminin olumlu bir yönde şekillenmesine katkı sağlayacak; bu durum çalışanların güvenlik motivasyonunu artırarak, güvenlik performansını iyileştirecektir. Organizasyonlar, bu kavramlar arasındaki ilişkiyi anlamaya ve İSG uygulamalarını bu doğrultuda iyileştirmeye yönelik çaba göstermelidir. Bu yaklaşım, yalnızca yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda çalışanların refahını artıran ve organizasyonel başarıyı destekleyen uzun vadeli bir strateji sunacaktır.

Kaynaklar

- Arslan, M., 2004. Ziya Gökalp'te Kültür ve Uygarlık Anlayışı. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(10): 11-19.
- Arzahan, I. S. N., Ismail, Z., Yasin, S. M., 2022. Safety culture, safety climate, and safety performance in healthcare facilities: a systematic review. *Safety Science*, 147, 105624.
- Bunner, J., Prem, R., Korunka, C., 2018. How work intensification relates to organization-level safety performance: The mediating roles of safety climate, safety motivation, and safety knowledge. *Frontiers in Psychology*, 9: 2575.

- Burke, M. J., Sarpy, S. A., Tesluk, P. E., Smith-Crowe, K., 2002. General safety performance: A test of a grounded theoretical model. *Personnel psychology*, 55(2): 429-457.
- Ceylan, H., 2011. Türkiye'deki iş kazalarının genel görünümü ve gelişmiş ülkelerle kıyaslanması. *International Journal of Engineering Research and Development*, 3(2): 18-24.
- Cigularov, K.P., Chen, P. Y., Rosecrance, J., 2010. The effects of error management climate and safety communication on safety: A multi-level study. *Accident Analysis & Prevention*, 42(5), 1498-1506.
- Cooper, M.D., 2000. Towards a model of safety culture. *Safety Science*, 36(2): 111-136.
- Cox, S., Cox, T., 1991. The structure of employee attitudes to safety: A European example. *Work & Stress*, 5(2): 93-106.
- Dedobbeleer, N., Béland, F., 1991. A safety climate measure for construction sites. *Journal of Safety Research*, 22(2): 97-103.
- Dursun, S., 2011. Güvenlik Kültürünün Güvenlik Performansı Üzerine Etkisine Yönelik Bir Uygulama. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Doktora Tezi, Danışman: Serpil Aytaç, 170 sayfa, Bursa.
- Eş anlamlı kelimeler, (2025). <https://esanlamlisi.net/es-anlamlı/ekin/> (Erişim tarihi: 22.04.2025)
- Etimoloji Türkçe, 2025. Türkçe Etimoloji Sözlüğü. <https://www.etimolojiturkce.com/> (Erişim tarihi: 04.01.2025).
- Fernández-Muñiz, B., Montes-Peón, J. M., Vázquez-Ordás, C. J., 2007. Safety culture: Analysis of the causal relationships between its key dimensions. *Journal of Safety Research*, 38(6): 627-641.
- Ford, M. T., and Tetrick, L. E., 2008. Safety motivation and human resource management in North America. *The International Journal of Human Resource Management*, 19(8): 1472-1485.
- Glendon, A. I., and Litherland, D. K., 2001. Safety climate factors, group differences and safety behaviour in road construction. *Safety Science*, 39(3): 157-188.
- Griffin, M. A., Neal, A., 2000. Perceptions of safety at work: a framework for linking safety climate to safety performance, knowledge, and motivation. *Journal of Occupational Health Psychology*, 5(3): 347.
- Griffin, M. A., Curcuruto, M., 2016. Safety climate in organizations. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 3(1): 191-212.
- Haas, E. J., Mattson, M., 2016. A qualitative comparison of susceptibility and behavior in recreational and occupational risk environments: implications for promoting health and safety. *Journal of Health Communication*, 21(6): 705-713.
- Harvey, B., 2016. The Oaks Colliery disaster of 1866: A case study in responsibility. *Business History*, 58(4): 501-531.
- IAEA, 1991. *Safety Culture*. Safety Series No75- INSAG-4, International Nuclear Safety Advisory Group, International Atomic Energy Authority, Vienna.
- İşler M. C., 2013. *İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri İle Güvenlik Kültürünün İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesindeki Etkisi*. İş Müfettişi Yardımcılığı Etüdü, Ankara
- Kalteh, H. O., Mortazavi, S. B., Mohammadi, E., Salesi, M., 2021. The relationship between safety culture and safety climate and safety performance: a systematic review. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 27(1): 206-216.
- Karabulut, A., Değer, F., 2015. Uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramı ve realist yaklaşım'a genel bakış. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2): 69-79.
- Kennedy, R., Kirwan, B., 1998. Development of a hazard and operability-based method for identifying safety management vulnerabilities in high risk systems. *Safety Science*, 30(3): 249-274.
- Kroeber, A. L., Kluckhohn, C., 1952. Culture: a critical review of concepts and definitions. *Peabody Museum of Archaeology & Ethnology, Harvard University*, 47(1): 223.
- Lee, H. M., 1996. Group decision making using fuzzy sets theory for evaluating the rate of aggregative risk in software development. *Fuzzy sets and Systems*, 80(3): 261-271.
- Liu, X., Huang, G., Huang, H., Wang, S., Xiao, Y., Chen, W., 2015. Safety climate, safety behavior, and

- worker injuries in the Chinese manufacturing industry. *Safety Science*, 78: 173-178.
- Maslow, A. H., 1943. A theory of human motivation. *Psychological Review Google Schola*, 2: 21-28.
- Mearns, K. J., and Flin, R., 1999. Assessing the state of organizational safety—culture or climate?. *Current Psychology*, 18: 5-17.
- Neal, A., Griffin, M. A., Hart, P. M., 2000. The impact of organizational climate on safety climate and individual behavior. *Safety Science*, 34(1-3): 99-109.
- Neal, A., and Griffin, M. A., 2006. A study of the lagged relationships among safety climate, safety motivation, safety behavior, and accidents at the individual and group levels. *Journal of Applied Psychology*, 91(4): 946.
- Nişanyan Sözlük. 2025. Türkçe Etimolojik Sözlük. <https://www.nisanyansozluk.com/> (Erişim tarihi: 04.02.2025).
- Nunen V., K., Li, J., Reniers, G., and Ponnet, K., 2018. Bibliometric analysis of safety culture research. *Safety Science*, 108: 248-258.
- Online Etymology Dictionary. 2025. Online Etymology Dictionary. <https://www.etymonline.com/> (Erişim tarihi: 04.02.2025).
- Osemeke, M., Adegboyega, S., 2017. Critical review and comparism between Maslow, Herzberg and McClelland's theory of needs. *Funai Journal of Accounting, Business and Finance*, 1(1): 161-173.
- Özkılıç, Ö., 2005. *İş Sağlığı ve Güvenliği, Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri*. TİSK Yayınları, 336, Ankara.
- Reason, J., 1998. Achieving a safe culture: theory and practice. *Work & Stress*, 12(3): 293-306.
- Safeopedia. 2019. Safeopedia Dictionary <https://www.safeopedia.com/dictionary> (Erişim tarihi: 24.04.2025).
- Soykan, O., 2023. Occupational health and safety in the Turkish fisheries and aquaculture; a statistical evaluation on a neglected industry. *Safety and Health at Work*, 14(3): 295-302.
- Tureng Sözlük, 2025. Tureng Türkçe İngilizce Sözlük. <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce>. (Erişim tarihi: 04.01.2025).
- Türk Dil Kurumu (TDK), 2025. Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim tarihi: 04.01.2025).
- Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü (TÜBA), 2025. <http://terim.tuba.gov.tr/> (Erişim tarihi: 23.04.2025).
- Tylor, E. B., 1871. *Primitive Culture: Researches into The Development of Mythology, Philosophy, Religion, Art, and Custom*. Volume 2, John. Murray. London
- Üstündağ, Y. E., 2016. Demiryollarında emniyet ve güvenlik. *Demiryolu Mühendisliği*, (3): 27-29.
- Wiegman, D.A., Zhang, H., Thaden, T. V., Sharma, G., Mitchell, A., 2002. A Synthesis of Safety Culture and Safety Climate Research. Technical Report, Available in: <https://www.nrc.gov/docs/ML1025/ML102500649.pdf>
- Wiegmann, D. A., Zhang, H., Von Thaden, T. L., Sharma, G., Gibbons, A. M., 2004. Safety culture: An integrative review. *The International Journal of Aviation Psychology*, 14(2): 117-134.
- Wu, T. C., Chen, C. H., Li, C. C., 2008. A correlation among safety leadership, safety climate and safety performance. *Journal of Loss Prevention in The Process Industries*, 21(3): 307-318.
- Xia, J., Liu, Y., Zhao, D., Tian, Y., Li, J., Zhong, Y., Roy, N., 2021. Human factors analysis of China's confined space operation accidents from 2008 to 2018. *Journal of Loss Prevention in The Process Industries*, 71: 104480.
- Zohar, D., 1980. Safety climate in industrial organizations: theoretical and applied implications. *Journal of Applied Psychology*, 65(1): 96.
- Zohar, D., 2014. Safety climate: Conceptualization, measurement, and improvement. Pages: 317-334, Editör: Nathan P.E., The Oxford handbook of organizational climate and culture, Oxford University Press, New York
- Yalçın, E., 2021. Sürdürülebilirlik ve İşletmelerin Sürdürülebilirlik Raporlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(4): 30-45.